

12a edició

LA MOSTRA DE CINEBAIX

mostra.cinebaix.cat

**Cinema Llatinoamericà
del 28 de març
a l'1 d'abril de 2019**
Sant Feliu de Llobregat

MOSTRA DE CINEMA
INTERNACIONAL
DEL BAIX LLOBREGAT

#mostracinebaix2019

Memòries de la història en imatges

La dictadura uruguaiana, la guerra de les Malvines, la persecució policial de l'homosexualitat o el naixement del narcotràfic a Colòmbia són algunes de les realitats abordades a la nova edició de la Mostra de Cinema Llatinoamericà de CineBaix

Ignasi Franch
@IGNASIFRANCH

Diversos títols inclosos dins de la programació de la Mostra de Cinema Llatinoamericà de CineBaix ens acosten a històries reals, sigui mitjançant les formes de la ficció o del documental. Compareix, evidentment, el record de les moltes dictadures anticomunistes establertes al continent després de la revolució cubana i l'auge de moviments marxistes, amb l'estatunidenc operació Còndor al rerefons. L'uruguaià Álvaro Brechner explica a *La noche de los 12 años* la terrible experiència de tres dels militants tupamaros que van patir un encarcerament marcat per les tortures, la incomunicació extrema i una certa privació sensorial durant més d'una dècada.

Després que el moviment tupamaro fos derrotat políticament i militarment, la dictadura que va governar el país des de 1973 fins a 1985 va escollir alguns membres com a ostatges: si la guerrilla marxista es reactivava i duia a terme qualsevol tipus d'acció, els retinguts serien executats. Al film, es limita la crònica a tres ostatges de l'Estat: un d'ells és José Mujica, el qual, dècades després, acabaria convertint-se en president del país. Al llarg del difícil camí fins a l'alliberament, sobten alguns detalls de crueltat extrema. Pot servir com a exemple el moment en què un soldat orina sobre un dels protagonistes, ja després físicament després de cinc anys d'empresonament en condicions brutals d'insalubritat i desnutrició. L'acarnissament sobre unes persones tan vulnerables suggereix un odi profundíssim, inhumà, que Brechner sembla retratar des de l'escena inicial com un funcionament institucional que els agents de la repressió acaben interioritzant. També s'hi inclouen petits gestos de pietat i empatia, detalls individuals que també serveixen de distensió per al públic, dins d'una dictadura militar despietada, ferotge.

Brechner s'acosta a un material terrible. Atès el tema que tracta, *La noche de los 12 años* podria haver-se convertit en un visionament insuportable. El realitzador procura mantenir un cert equilibri i donar treva a l'audiència

sense diluir la duresa de l'experiència dels personatges. La seva proposta s'aproxima al drama històric convencional, amb algunes distensions sentimentals i poètiques pròpies del cinema comercial, i diverses escenes efectistes amb què s'intenta reflectir el deteriorament psicològic i les al·lucinacions que va patir Mujica. En tot cas, la història és tan dolorosa i rellevant que transcendeix algunes decisions discutibles del director i el seu equip.

RECORDS DOLOROSOS DES DE L'ARGENTINA

Lola Arias, en canvi, s'allunya completament del cinema narratiu estàndard amb el seu projecte inclassificable *Teatro de guerra*. L'artista multidisciplinària va impulsar la trobada de veterans de la guerra de les Malvines, esdevinguda l'any 1982 entre els exèrcits del Regne Unit i d'una Argentina que tot just albirava la democrà-

El cicle ens acostava a històries reals, sigui mitjançant la ficció o el documental

cia posterior a la dictadura de Videla. L'intercanvi de records i experiències de soldats dels dos bàndols va generar una obra de teatre, *Campo minado*, de la qual *Teatro de guerra* és una mena de *making of*.

La cineasta argentina es distancia de la història escrita a les enciclopèdies per acostar-nos a la intrahistòria dels conflictes bèl·lics. Empra les entrevistes i les reconstruccions de situacions, incloses les experiències que marquen perdurablement la vida de les persones. Un soldat britànic, per exemple, recorda la mort d'un soldat argentí i com aquest fet el va dur a deixar la carrera militar. Tot i les dificultats de comunicació per la distància

idiomàtica, sorgeixen moments de reconeixement i empatia. Arias també opta en una escena per usar la música com a *lingua franca* i instrument d'acostament. El procés va ser, segons els implicats, sanador. I el resultat filmic, agredolç, trasbalsador i infinitament interessant.

També de memòries personals ens parla *El silencio es un cuerpo que cae*, de l'argentina Agustina Comedi. S'hi explica una microhistòria a través d'una pel·lícula breu, modesta, *lo-fi* -que es refereix a la *fielitat* de la gravació-, amb les formes del cinema testimonial realitzat amb mitjans mínims. No hi ha voluntat de bastir un reportatge, sinó de transmetre una història personal conduïda mitjançant una veu en off intimista. L'autora escruta els vídeos familiars a la cerca d'una veritat amagada: la de la vida homosexual del seu pare abans que optés pel camí del matrimoni i la família. Diverses entrevistes a parens i antics amics de l'entorn LGBTIQ van desenrotllant el passat del pare desaparegut i la seva relació perdurable amb un antic amant que va morir de sida. Entre les històries sorgeix, evidentment, la repressió de qualsevol diversitat sexual, entesa com un problema policial i d'ordre públic. La reconstrucció d'aquesta doble vida, en forma de descobriment i homenatge dut a terme per la filla a la qual se li va ocultar, té quelcom d'emocionant triomf

postum de la memòria. La proposta de Comedi no és l'única pel·lícula amb històries d'homosexualitat dins de la programació de CineBaix; també s'hi podrà veure, per exemple, el sensible llargmetratge de ficció *Las herederas*. El paraguaià Marcelo Martinessi hi aborda friccions classistes i anhels de superar una relació sentimental limitadora: una protagonista madura que ha de prendre les regnes de la seva existència després d'haver viscut en un entorn hiperprotegit.

DOS RELATS DE VIOLÈNCIA

El ángel, film de l'argentiní Luis Ortega produït pels germans Almodóvar, i *Pájaros de verano*, obra de les colombianes Ciro Guerra (*El abrazo de la serpiente*) i Cristina Gallego, suposen dues maneres extremadament diferents d'acabar la reconstrucció en clau fictícia de fets reals de naturalesa criminal.

El ángel, de Luis Ortega, parla de la violència que emergeix del no-res: l'exercida per un jove que, a l'Argentina dels anys 70, es va fer famós pels seus atracs amb víctimes letals. Ortega recobreix els horros amb un envernissat de colorisme i disseny de producció *cool*, una mica a l'estil de les revisions d'època de David O'Russell (*La gran estafa*), i hi afegeix una subtrama gai:

L'abandonament de les formes de vida tradicionals corre en paral·lel amb l'auge del narcotràfic a *Pájaros de verano* (esquerra). Veterans argentins i britànics de la guerra de les Malvines comparteixen experiències a *Teatro de Guerra* (dalt). El maltractament extrem a militants tupamaros genera moments d'humor negre a *La noche de los 12 años* (baix).

es rejoveneix el protagonista i se'l converteix en un efebus adolescent silenciosament enamorat d'un còmplice gens disposat a acceptar la seva homosexualitat.

Al film, Carlos Robledo és un jove impulsiu, amant de la música i del ball, que ha trobat la seva vocació en robar i mentir impulsivament. A mesura que la narració avança en paral·lel a l'enduriment de la trajectòria criminal del protagonista, descobrim que la seva impulsivitat el du a disparar qui el sobresalta en ple atacament, o senzillament a matar gent que està dormint. El realitzador intenta no trencar tots els ponts entre audiència i personatge, presentar-lo com un enigma estranyament hedonista al qual voler seguir estudiant. Potser per això deixa fora del quadre els crims sexuals de la parella (que va segrestar, violar i assassinar dues dones, a més de malferir i violar-ne una altra).

L'enfocament de *Pájaros de verano* és força diferent, encara que també desprèn un cert aire esteticista en algunes escenes. Comença com una bella i evocativa obra que copsa els paisatges naturals en què viu un grup indígena, els wayú, a la Colòmbia dels anys 60. Guerra i Gallego filmen amb alè poètic els ritus de maduració i la concertació d'un matrimoni amb els consegüents ritus i intercanvis comercials. La necessitat d'un comerciant d'aconseguir un gran dot l'impulsa a buscar diners més enllà de la seva

'Pájaros de verano' és un drama violent, impulsat per vents de fatalitat

ocupació habitual: amb la marihuana podia trobar la fortuna que mai aconseguiria amb la compravenda de cafè.

A partir d'aquí, pas a pas, *Pájaros de verano* tracta de l'avarícia i la pèrdua de frens ètics vers les quantitats estratosfèriques que mou el tràfic de drogues il·legals, que corre parcialment en paral·lel a l'allunyament dels costums tradicionals wayú. La temptació de multiplicar la fortuna pròpia genera cobdícia, la cobdícia crida a la compra d'armes per defensar aquesta fortuna, i les armes faciliten els esclats de violència letal, irresoluble. Un cop sonen els trons de les armes de foc, comencen les disputes i les venjances terribles. El film avança com un drama violent, estranyament evocatiu, impulsat per uns inquietants vents de fatalitat. El resum final, expressat en forma de crònica a través del cant tradicional, culpa la droga d'aquesta inflació criminal. Potser el gran problema és la desigualtat: l'assoliment de grans fortunes, la inflació d'armes de foc per defensar-les... i la capacitat del neocolonial *amic* americà per corrompre voluntats amb uns diners inassolibles per a l'economia local.

12a edició

MC

LA MOSTRA DE CINEBAIX

CineBaix
www.cinebaix.com
C. Joan Batllori, 21
08980 Sant Feliu de Llobregat
936 661 859

La Directa
www.directa.cat
directa@directa.cat
FACEBOOK: La Directa - TWITTER: @La_Directa
661 493 117 - 935 270 982
C. Riego, 37, baixos. 08014 Barcelona

COORDINACIÓ: Paula Rodríguez
CORRECCIÓ: Èlia Oliván
FOTOGRAFIA: Víctor Serri
MAQUETACIÓ: Roger Costa Puyal
EDICIÓ: Jesús Rodríguez
PORTADA: Andrea Lucio

Cartellera cinema llatinoamericana

El ángel

Luis Ortega [Argentina, Estat espanyol] - 2018
117 min - Ficció

Buenos Aires, 1971. Carlitos és un jove de rostre angelical, rínxols daurats i cara de nen. Quan arriba a l'adolescència descobreix la seva veritable vocació: ser un lladre. A l'escola coneix en Ramón, fill d'una família de delinqüents, i preparen junts el seu pròxim cop. Aquí començarà una vida plena de passió, robatoris, mentides i assassinats que convertiran *El ángel* en l'assassí més gran de la història de l'Argentina.

La familia

Gustavo Rondón Córdova [Veneçuela, Xile, Noruega] - 2017 - 82 min - Ficció

Pedro és un noi de dotze anys que recorre els carrers amb els seus amics, enmig de la violenta atmosfera urbana d'un barri obrer de Caracas. Després que Pedro fereixi greument un noi en una baralla, el seu pare solter, Andrés, decideix que han de fugir i amagar-se. Andrés s'adonarà que com a pare és incapaç de controlar el seu propi fill adolescent, però la seva situació els farà apropar l'un a l'altre més que mai.

Teatro de guerra

Lola Arias [Argentina, Estat espanyol, Alemanya] - 2018 - 82 min - Documental

Documental innovador que revela les històries personals d'exsoldats britànics i argentins les vides dels quals es van veure profundament afectades per la guerra de les Malvines.

O processo

María Augusta Ramo [Brasil] - 2018
140 min - Documental

Anatomia del procés de destitució contra Dilma Rousseff, dissecat pas a pas per comprendre les notòries irregularitats del qual molts consideren obertament es van veure profundament afectades per la guerra de les Malvines.

Sergio & Serguéi

Ernesto Daranas [Cuba, Estat espanyol] - 2017 - 93 min - Ficció

Any 1991. L'antiga URSS es desintegra i Cuba entra en una gran crisi econòmica. Sergio, radioaficionat i professor de marxisme, no sap què fer per reorientar la seva vida. Per la seva banda, Serguéi, l'últim cosmonauta soviètic, es troba gairebé oblidat a l'avariada estació orbital MIR. Sergio i Serguéi es comuniquen i donen inici a una amistat que els ajudarà a enfrontar els canvis que tenen lloc en els seus respectius països.

El silencio es un cuerpo que cae

Agustina Comedi [Argentina] - 2017
72 min - Documental

Jaime ho va filmar tot, fins i tot la seva pròpia mort. D'ell, a la seva filla, li van quedar centenars d'hores de vídeos casolans i unes quantes incerteses. Perquè, com moltes persones de la seva generació, Jaime va viure en la clandestinitat. Ell, potser, doblement. Les imatges que Jaime va filmar es resignifiquen per donar lloc a preguntes sobre el desig, la sexualitat, la llibertat i la família. *El silencio es un cuerpo que cae* és el viatge a un passat íntim, filial i també polític.

La noche de 12 años

Álvaro Brechner [Uruguai, Estat espanyol, Argentina, Estat francès, Alemanya] - 2018 - 122 min - Ficció

Any 1973. L'Uruguai està sota el poder de la dictadura militar. Una nit de tardor, nou presos tupamaros són trets de les seves cel·les en una operació militar secreta. L'ordre és precís: "Com que no vam poder matar-los, els farem tornar bojos". Els tres homes estaran aïllats durant dotze anys. Durant més d'una dècada, els presos romandran tancats en diminutes cel·les on passaran la majoria del temps encaputxats, lligats, en silenci, privats de les seves necessitats bàsiques, tot just alimentats i veient reduïts al mínim els seus sentits. Entre ells hi havia Pepe Mujica, que més tard va arribar a convertir-se en president de l'Uruguai.

Las herederas

Marcelo Martinessi [Paraguai, Alemanya, Uruguai, Brasil, Noruega, Estat francès] - 2018 - 97 min - Ficció

Chela i Chiquita són dues dones que han estat juntes durant 30 anys. Totes dues provenen d'una família rica i han gaudit d'una vida plena de luxes. Inesperadament, aquesta situació canvia, i això provoca que hagin de vendre tot el que han heretat per poder aixecar el cap. No obstant això, Chiquita acaba a la presó, acusada de frau. Ara sense cap companyia, Chela comença a treballar com a taxista. En un dels seus treballs, coneix Angy, una dona molt més jove que ella i també més rondinaire. Tot i això, totes dues tenen una connexió instantània.

Pájaros de verano

Ciro Guerra i Cristina Gallego [Colòmbia, Dinamarca, Mèxic] - 2018 - 125 min - Ficció

Basada en una història real que explica l'origen del narcotràfic a Colòmbia, la pel·lícula se situa als anys 70, quan la joventut nord-americana abraça la cultura hippy i amb ella la marihuana. Això provoca que els agricultors de la zona es converteixin en *empresaris* a un ritme veu obligada a assumir un paper de lideratge en aquesta nova empresa. La riquesa i el poder es combinen amb una guerra fratricida que posarà en greu perill la seva família, les seves vides i les seves tradicions ancestrals.

Las cinéphilas

María Álvarez [Argentina] - 2017 - 74 min - Documental

El documental fixa l'atenció en les experiències cinèfiles de tres jubilades de Buenos Aires, Madrid i Montevideo que, amb la seva passió, desmunten l'estereotip d'una vellesa passiva i indiferent al món de la cultura i el cinema i, de retruc, de la cinefília, associada només a la joventut i a la masculinitat. Les tres protagonistes, separades geogràficament, dediquen una part important del seu temps a "anar al cinema" i desvelen davant la càmera les seves preferències, les seves incomoditats i també el sentit vital del seu paper actiu com a espectadores. Una especialíssima conversa sobre cinema del tot inusual i que poques vegades ens atensem a escoltar.

PER A CENTRES EDUCATIUS:

Ana y Bruno

Carlos Carrera [Mèxic] - 2017 - 95 min - Animació

Ana és una curiosa nena que es fa amiga dels éssers imaginaris dels pacients d'un hospital psiquiàtric, on recentment ha arribat juntament amb la seva mare. Amb l'ajuda dels seus nous amics intentarà escapar d'aquí per buscar el seu pare i reunir novament la seva família.

¡Viva Cuba!

Juan Carlos Cremata Malberti [Estat francès, Cuba] - 2005 - 80 min - Ficció

Malú i Jorgito fan la promesa de ser amics de per vida, fins i tot encara que les seves famílies s'odiïn. Quan l'àvia de la Malú mor, la seva mare decideix marxar a viure a l'estranger. A partir d'aquesta decisió, Malú i Jorgito decideixen fugir i recórrer gairebé tot Cuba vivint mil i una aventures. Tots dos defensen el dret de viure al seu barri, tenir els seus propis amics, assistir a la seva escola i viure la seva amistat intensament.

Conducta

Ernesto Daranas [Cuba] - 2014 - 104 min - Ficció

Chala és un nen d'onze anys que viu amb la seva mare drogadoïca en un barri de l'Havana. L'únic benefici econòmic que entra a casa és a través de l'entrenament que fa amb gossos de baralla. Carmela és la professora de Chala, per la qual ell sent una gran admiració i respecte, però tot canvia quan ella es posa malalta i és substituïda per una altra que no sent el mateix afecte cap a Chala, i l'envia a una escola de conducta. Quan Carmela torna a les classes, s'oposa que Chala estigui en aquesta situació i lluita contra altres males pràctiques amb les quals no està d'acord. Això posa en perill la seva permanència a l'escola, i també fa cada vegada més sòlida la relació entre ella i el seu alumne.

Els moviments socials argentins planten cara a Macri abans de les eleccions

La cursa presidencial del 27 d'octubre de 2019 posarà a prova el suport a l'actual president, amb baixos nivells de popularitat i amb destacats incompliments del programa electoral

Andrea Romanos | @AROMANOS
BUENOS AIRES

L'Argentina enfronta un any electoral ple de complexitat després del panorama convuls que es va viure el 2018. En un context d'inflació, endeutament, ajustos i recessió, l'economia no ha deixat d'oferir disgustos a la classe treballadora. Tot i que les candidatures als comicis del 27 d'octubre encara estan per definir, el president Mauricio Macri ja ha anunciat que buscarà la reelecció, i molt probablement es trobarà en la cursa a la Casa Rosada amb l'expresidenta Cristina Fernández de Kirchner.

Mentre als despatxos es lliura una batalla de personalitats fortes i models socioeconòmics enfrontats, la pressió als carrers dels moviments socials servirà per mesurar la temperatura del país i suposaran tot un repte a l'hora de plantejar la campanya. La seva primera demostració de força va ser el 14 de febrer, quan desenes de milers de persones van ocupar el centre de la ciutat de Buenos Aires per exigir al govern que apliqués l'emergència alimentària, que obliga l'Estat a augmentar els subsidis als menjadors comunitaris.

"Macri és retallades, pujada de preus dels serveis públics, ajustos, tornada al Fons Monetari Internacional i, en definitiva, més pobresa i exclusió", sentència Belén Sotelo, secretària de gènere de la Central de Treballadors de l'Argentina (CTA) a la ciutat de Buenos Aires. "Per fer-hi front, el carrer és el nostre escenari de disputa. No tenim els mitjans de comunicació ni la justícia de part nostra", es queixa. Els sindicats i moviments socials tenen un gran pes al país, i van agafar renovada força el desembre de 2017, durant els debats de la reforma provisional -llei de càlcul de les pensions de jubilació- al Congrés. "En aquell moment vam traspasar la lògica militant i vam convocar també la ciutadania. Des d'aleshores, em sembla que estem en una curvatura ascendent de confrontació amb el macrisme en les línies generals que impulsa el govern nacional", valora la líder sindical.

EL MOVIMENT FEMINISTA. UN ACTOR FONAMENTAL

"El símbol d'aquesta etapa és la feminització de la resistència. Les dones estem sent protagonistes a l'hora de fer front a les polítiques d'ajustos", diu Sotelo. Les dones a l'Argentina van reforçar l'autoorganització a partir de 2015, quan van sortir al carrer sota el lema *Ni una menys* per clamar contra els feminicidis. Durant el darrer any, el moviment feminista ha estat més viu que mai, ja que ha acompanyat a peu de carrer el debat per aprovar la llei de despenalització de l'avortament. El projecte va ser aprovat al Congrés el mes de juny, i tot i que poc després no va superar la ratificació del Senat, activistes com Sotelo no dubten de qualificar la lluita que van

protagonitzar les dones com "una mobilització històrica que ha de servir de lliçó".

Els reclams del moviment feminista també s'han anat fent més complexos amb el temps, fins a incorporar una agenda més àmplia on es vol fer espai per a totes les desigualtats i violències que pateixen les dones. "En un moment d'ajust, acomiadaments i precarització laboral, el que veiem és que les dones, lesbianes i trans som les que més perdem amb l'empobriment general", explica la sociòloga Lucila Szwarc, portaveu de la Campanya Nacional pel Dret a l'Avortament Legal, Segur i Gratuït. "Els nostres reclams van de la mà dels moviments socials, l'economia popular i els sindicats. Demanem que hi hagi més presència de dones a les institucions i als llocs de poder, i també als àmbits educatius i d'ensenyament. I també hi ha una voluntat molt forta per visibilitzar les tasques no reconegudes".

UNA ECONOMIA EN RECESSION

Quan va assumir el poder l'any 2015, Macri va establir ell mateix el criteri per jutjar la seva gestió. "Si quan acaba el meu mandat no he abaixat la pobresa, aleshores

L'índex de pobresa a l'Argentina va pujar fins al 33,6% durant el darrer trimestre de 2018

hauré fracassat", va dir en aquell moment. L'índex de pobresa a l'Argentina va pujar fins al 33,6% durant el darrer trimestre de 2018, la qual cosa suposa un augment del 19% respecte a les xifres recollides un any enrere. És la taxa més alta en l'última dècada.

També ha batut rècords l'índex d'inflació, que va pujar fins al 47,6% -el més alt des de 1991- i va situar l'Argentina en el quart lloc del rànquing mundial dels països amb més inflació, només per darrere de Veneçuela, el Sudan i el Sudan del Sud. Les xifres negatives s'han multiplicat des de l'any passat, i han dut el govern a recórrer al Fons Monetari Internacional (FMI) per no entrar en impagaments del deute extern. Des d'aleshores, el país enfronta l'enduriment de les polítiques neoliberals que l'administració ja havia començat a aplicar sota el concepte de *gradualisme*. En aquest procés s'hi fixen metes agressives de reducció del dèficit, ajustos fiscals, retallada de la despesa pública i objectius per atenuar la inflació.

Des dels sindicats reclamen que s'aturi l'ajust i el govern "deixi de governar per als rics i comenci a governar per a les majories", detalla Sotelo. "Les polítiques econòmiques han estat destinades a afavorir els que més tenen. Ho vam veure a les exempcions impositives a la mineria, les rebaixes als grans exportadors o els augments de tarifes per a les empreses de serveis, que a més tenen preus dolaritzats que comporten pujades constants que paga la ciutadania".

LA IMATGE DE MACRI CAU PERÒ MANTÉ LES OPCIONS DE REELECCIÓ

Segons un sondeig de l'empresa Gustavo Córdova i associats, fet de cap a cap del país entre el 13 i el 15 de gener, la imatge de Mauricio Macri ha caigut fins al seu punt més baix en tota la legislatura. Mentre que la seva imatge positiva ronda els 31,6 punts entre la ciutadania, la negativa puja fins al 61,5%. Malgrat que els números cada cop li són menys favorables, el president "encara pot somiar amb la reelecció", assegura l'analista polític Sergio Berensztein. "Mantenir el suport de quasi un terç de la població no està gens malament tenint en compte la recessió tan profunda que viu l'Argentina i la decepció que ha generat tant en el seu electorat com en el conjunt de la societat", comenta, i afegeix que "la seva principal garantia" és que entre el seu nucli dur és vist com "un punt de no retorn al populisme autoritari".

Però no tot es pot llegir "des del refús que genera Cristina Fernández de Kirchner en alguns sectors", apunta el periodista Gabriel Ziblat, que opina que més enllà de la seva figura hi ha una voluntat de "demonització del peronisme" i "una magnificació als mitjans de

Des dels sindicats reclamen que s'aturi l'ajust financer i el govern "deixi de governar per als rics"

comunicació dels casos de corrupció atribuïts a l'anterior administració". Mauricio Macri va arribar al poder amb la lluita contra la corrupció per bandera, i, segons Ziblat, "encara és vist com un revulsiu contra les irregularitats". Això, per Berensztein, és sorprenent, ja que assegura que "Macri ha demostrat que el seu compromís amb la transparència és molt lleu. L'oficina anticor-

rupció no funciona de forma adequada, i la titular la va posar ell mateix tot i que no és una persona preparada".

En aquests anys, el nom del president ha aparegut als Papers de Panamá, el seu partit ha estat acusat de finançament irregular i diversos membres de la seva família estan sent investigats per casos de corrupció. "L'alt grau d'incertesa" que encara tenen aquestes investigacions, sumat al fet que "cap d'elles afecta directament la gestió de govern", apunta Ziblat, rebaixen una mica el seu pes de cara a l'opinió pública.

Dins de la mateixa aliança que el va dur al poder, Cambiemos, han aparegut algunes fractures. Com a coalició electoral -que no de govern- el seu rendiment és irregular. Mentre que Proposta Republicana (PRO) és un partit unipersonal amb Macri com a líder indiscutible, Elisa Carrió -líder dels seus socis més propers, la Coalició Cívica ARI- ha aïllat la veu en diverses ocasions per criticar de forma bastant vehement qüestions relacionades amb la falta de transparència del govern. La Unió Cívica Radical, per la seva banda, és un partit històric que manté dissidències importants amb el president. Tot i així, i malgrat tenir una forta presència a les províncies, està mancat de referents forts a escala nacional, cosa que sumada al seu rebuig històric al kirchnerisme segurament inclinaran la balança per repetir fórmula electoral. Falta veure si torna a tenir èxit.

Mèxic i les contradiccions de l'esquerra al govern

Camperoles demanen la cancel·lació de megaprojectes i denuncien el mal ús de les consultes populars, organitzacions civils exigeixen la llibertat de preses polítiques i indígenes reclamen respecte a les seves formes organitzatives

Aldo Santiago

CHIAPAS

"No us fallaré". La frase desplegada en una pantalla acompanya la silueta d'Andrés Manuel López Obrador (AMLO) mentre dirigeix un discurs davant de milers de persones al Zócalo de Mèxic, la principal plaça de la capital federal. L'1 de juliol de 2018, després de dotze anys i dos intents fracassats, AMLO, autodenominat polític d'esquerra, sacsejava el tauler polític en resultar electe com a president de Mèxic amb un històric 53% dels vots.

A partir d'aquest moment, diverses agrupacions li expressaren públicament la seva preocupació davant el variat grup de poder que va acabar confluint en la coalició liderada pel seu partit polític, el Moviment de Regeneració Nacional (Morena). Alguna cosa havia canviat des que AMLO va competir per la presidència el 2006. En aquell moment, l'elit política i empresarial va desplegar una campanya mediàtica fins a inclinar la balança en contra seva. Avui, les reaccions de disconformitat provenen d'altres àmbits de la societat mexicana.

EN DEFENSA DEL TERRITORI

Camperoles demanen la cancel·lació de megaprojectes a les seves terres i denuncien el mal ús de les consultes populars; organitzacions civils exigeixen l'alliberament de presos i preses polítiques i la desmilitarització del país; indígenes reclamen respecte a les seves formes organitzatives, les seves llavors natives, els seus territoris.

"AMLO rep un país en convulsió", comparteix la periodista Laura Castellanos, que ha documentat processos de revolta al país amb major registre de subversions a l'Amèrica Llatina. Per a ella, aquests processos són fonamentals per entendre la violència estructural a Mèxic. "La violència organitzada de l'Estat provoca la violència popular; no al revés". En la seva anàlisi, Castellanos emfatitza que el tema de defensa del territori i la multiplicació de conflictes comunitaris "tindrà un cost molt gran; serà el tema en el govern d'AMLO".

PROJECTE DE NACIÓ: INFRAESTRUCTURA PER A LA INTEGRACIÓ

"Es pot construir un Mèxic just, honest, que miri cap al progrés amb realisme; un Mèxic de desenvolupament i creixement econòmic on ningú quedi marginat", cita el document "Projecte de Nació 2018-2024". Derivat de l'anàlisi de 200 especialistes, conté les propostes que serveixen de guia per a la construcció de les polítiques públiques d'AMLO. "En aquest projecte innovador hi cabem tots", afirma la iniciativa coordinada per Alfonso Romo Garsa, empresari líder en el sector agroindustrial i cap de l'Oficina de la Presidència amb AMLO. Romo ja va posar en marxa una altra candidatura presidencial

l'any 2000: la del conservador Vicente Fox, impulsor del pla Puebla Panamà per a la integració econòmica a la regió de l'Amèrica Central.

La proposta d'AMLO per a la construcció del Tren Maia continua la línia traçada des d'aleshores per integrar per via terrestre el sud-est mexicà, des de l'istme i la península cap al nord de Mèxic i l'Amèrica Central, a més de connectar amb els mercats europeus i asiàtics. L'empresariat desfila entre els primers beneficiats. El passat 11 de febrer, el Fons Nacional de Foment al Turisme (Fonatur) va anunciar que el tren serà finançat en un 90% per la iniciativa privada.

"Nosaltres som un grup d'esquerra que fins i tot està instaurant més que una altra cosa un veritable capitalisme", va comentar el director de Fonatur, Rogelio Jiménez Pons, en una entrevista publicada al portal de notícies Animal Político. En les seves declaracions, sintetitza la disjuntiva per als pobles involucrats en la implementació del projecte: "pujar al tren" o deixar que "se'ls emporti".

LA CREACIÓ DE LA GUÀRDIA NACIONAL

Castellanos subratlla la contradicció en els missatges d'AMLO, qui al mateix temps que promou un discurs de progrés a través de la pacificació i el respecte cap als pobles "s'ha acostat a empresaris del gran capital, s'ha manifestat a favor de la mineria i ha engegat megaprojectes com el Tren Maia. Tot el desenvolupament econòmic que beneficiarà el gran capital a l'istme de Tehuantepec, també. Això ho ha fet sense consultar a les comunitats indígenes, i de la mateixa manera està implementant la Guàrdia Nacional", explica la periodista, autora dels llibres *Mèxico armado* i *Crònica de un país embozado*.

En l'última dècada han estat assassinades 125 lluitadores socials

D'acord amb una recerca publicada el 2018, Castellanos va registrar un total de 125 lluitadores socials assassinades a Mèxic durant l'última dècada: 82 eren indígenes. El comú denominador de les víctimes era que en vida s'havien organitzat i oposat a projectes que implicaven severes conseqüències contra el medi ambient i les seves comunitats, principalment indígenes i camperoles.

Durant el Fòrum en Defensa de la Mare Terra organitzat pel Congrés Nacional Indígena (CNI) el 16 de febrer, les participants van denunciar la militarització constant que han portat els megaprojectes, a més de la preocupació

Andrés Manuel López Obrador es troba en una situació complicada entre distensió i conflicte

que tenen respecte a la Guàrdia Nacional. El CNI no ha sigut l'únic col·lectiu a alertar sobre la creació del nou cos de seguretat que AMLO proposa que sigui reclutat i dirigit per l'exèrcit per complir funcions policiaques a tot el país.

L'actual president vol reclutar 50.000 joves per a la nova Guàrdia Nacional

"La Guàrdia Nacional proposada pel nou govern busca passar del frau a la constitució, a la militarització, malgrat tot el dolor i l'evidència que aquests dotze anys ens ha demostrat que aquesta no és la via", manifestava el col·lectiu Seguridad Sin Guerra el gener mentre a la Cambra de Diputats tenien lloc les discussions per a l'aprovació d'aquest nou actor armat. Malgrat que al mes de febrer el Senat va aprovar modificacions per re-

duir la participació de les forces armades en l'operació de la Guàrdia Nacional, falta que el dictamen sigui aprovat per la Cambra de Diputats i els governs dels estats.

Dades oficials del Gabinet de Seguretat i un informe de l'organització México SOS mostren les 266 "coordinacions territorials" on es pretén desplegar la Guàrdia Nacional. Més del 70% coincideixen amb 300 zones prioritàries que ja s'havien plantejat en el sexenni previ d'Enrique Peña Nieto. Mentre l'actual president ja va anunciar la convocatòria per integrar 50.000 joves a una corporació de seguretat encara inexistents a 150 regions del país considerades prioritàries pel govern federal, operen policies militars i navals amb el suport dels governs locals.

VIOLÈNCIA D'ESTAT I ASSISTENCIALISME

A Mèxic no existeix cap llei que delimiti com han d'emprar la força les institucions de seguretat. "Hi ha execucions sumàries", va publicar *The New York Times* el 2016. En la mateixa nota es destacava que l'exèrcit mexicà mata vuit persones per cada una que fereix. Una revisió de les recomanacions de la Comissió Nacional dels Drets Humans emeses entre 2016 i 2017 assenyala que 929 persones van patir tortura, maltractaments, assassinats i desaparició forçada a mans de l'exèrcit, la marina i la policia federal.

El discurs de pacificació d'AMLO no només aborda la violència física, segons l'advocada Magdalena Gómez, qui també va participar en el fòrum convocat per integrants indígenes i urbanes del CNI. "El projecte de la mal anomenada *quarta transformació* busca individualitzar les integrants dels pobles indígenes, està basat en el lliurament de diners, aposta per l'assistencialisme per guanyar popularitat, cerca desarticular i contenir la protesta social per la via dels fets. Tot això en un clima de desqualificació absoluta que busca desautoritzar qualsevol que pensi diferent que el president de Mèxic".

El 20 de febrer Samir Flores, locutor de ràdio i opositor al Projecte Integral Morelos, va ser crivellat quan sortia de casa a la comunitat d'Amilcingo. Tres dies després es duu a terme una *consulta popular* en la qual es pregunta a tot el país si es posa en operació una central termoelèctrica al poblat de Huexca a la qual Flores s'oposava.

Milers van marxar en una jornada nacional de protestes per exigir justícia per l'assassinat del comunicador popular que rebia amenaces de mort des de 2012 a causa del seu activisme. En vint municipis de Morelos van retirar i van cremar les urnes de la consulta. "La vida no es consulta" va ser el missatge de les manifestants per al nou president.

Brasil: escalada al feixisme

L'1 de gener de 2019, amb algunes mans dretes alçades al més pur estil hitlerià, Jair i Michele Bolsonaro desfilaven fins al Palau de Planalto, on ràpidament començarien a aplicar la seva promesa "mà dura"

Berta Camprubí

CAUCA

El 26 d'octubre de 2014, Dilma Rousseff guanyava les eleccions presidencials del Brasil amb un 51,64% dels vots a la segona volta. Era el seu segon mandat i el quart consecutiu del Partit dels Treballadors (PT) després de dos governs de Luiz Inácio Lula da Silva. La victòria era ben ajustada i, per tant, el PT deixava de gaudir d'una governabilitat còmoda al Congrés. A l'equador d'aquest mandat, la incomoditat es va convertir en judici polític. Acusada de delictes de responsabilitat fiscal, la primera presidenta dona del Brasil va ser destituïda el 12 de maig de 2016 després d'un procés d'*impeachment* titllat per un ampli sector de la societat com un cop d'estat orquestrat des dels poders judicial i mediàtic.

COP I PRESÓ PER AL PT

"L'*impeachment* a la presidenta Dilma és fruit d'una construcció de l'elit brasilera, les forces del retrocés representades a través del poder judicial, legislatiu i a través dels mitjans de la gran premsa que no es van conformar amb la derrota electoral de 2014: van desconsiderar les normes del joc electoral", assegura Débora Nunes, líderessa nacional del Moviment de Treballadors Rurals Sense Terra (MST). Aquest procés va dur el vicepresident Michel Temer, tecnòcrata conservador del Partit del Moviment Democràtic Brasil (PMDB), coalició electoral del PT, a liderar el país tropical fins a les següents eleccions. Una reforma laboral aniquiladora de drets de les treballadores i el congelament durant vint anys del pressupost en salut i

Sis mesos abans de les eleccions, l'expresident i candidat Lula da Silva entrava a presó

educació eren les primeres mesures antisocials explícites. Segons Nunes, "el colpista Temer inicia un procés accelerat de desconstrucció d'una sèrie de polítiques i victòries que la classe treballadora havia conquistat, no només durant el període del PT sinó des del procés de redemocratzació brasilera iniciat el 1988".

Sis mesos abans de les eleccions d'octubre de 2018, el candidat que liderava les intencions de vot i les esperances de ben bé la meitat del país, l'expresident Lula da Silva, entrava a presó. L'operació Lavajato contra les trames de corrupció de les empreses Petrobras i Odebrecht que ha esquitxat líders polítics de tota l'Amèrica Llatina ja apuntava cap al líder brasil pel cas d'un triplex no declarat. Amb Lula a la presó per corrupció passiva i rentatge de capital, on ja duu més de 300 dies, els blocs conservadors tenien el camí força més planer cap a la victòria electoral. Tot i així, a aquelles altures poques podien imaginar que el congressista que en el

moment de votar a favor de la destitució de Dilma Rousseff va exclamar "per la memòria del coronel Brilhante Ustra -militar de la dictadura brasilera (1964-1985) que va torturar Rousseff- i per Déu per sobre de tot" seria aviat el nou president del Brasil.

INSTAURACIÓ DEL DISCURS D'ODI

L'ambient preelectoral va estar marcat per la violència extrema i la manipulació mediàtica. Pel PT, a falta de Lula, es presentà Fernando Haddad, exalcalde de São Paulo i professor, un rostre simpàtic i pedagògic que contrastava amb les expressions grolleres i l'agressivitat del que a poc a poc i per sorpresa i incredulitat de moltes es va anar consolidant com a favorit: Jair Bolsonaro, congressista del Partit Social Liberal (PSL) i exparacaidista de l'exèrcit, partidari de facilitar l'armament de la població i de l'expansió de les grans hisendes agrícoles en territoris tradicionals d'indígenes, quilomboles

-afrobrasileres- i camperoles. Entre polèmiques per les anomenades *fake news*, el candidat ultradretà va rebre una punyalada a l'estómac enmig d'un acte electoral que gairebé li pren la vida. L'endemà, les intencions de vot per l'agredit pujaven.

El 28 d'octubre de 2018 Jair Bolsonaro obtenia un 55,7% dels vots a la segona volta. L'1 de gener de 2019, amb algunes mans dretes alçades al més pur estil hitlerià, Jair i Michele Bolsonaro desfilaven fins al Palau de Planalto, on ràpidament començarien a aplicar la seva promesa "mà dura". El seu primer decret fixava el salari mínim en 998 reals -235 euros-, per sota del previst. De seguida va procedir a *despetitzar*-expressió que fa referència al PT- la gestió de govern acomiadant més de 300 servidors públics. Va anunciar l'extinció del Consell de Desenvolupament Econòmic i Social, el de Seguretat Alimentària i la Secretaria de Diversitat i Inclusió. Quan es va definir l'estructura del Ministeri d'Educació, es va

prioritzar promoure les escoles "civicomilitars". L'1 de novembre anunciava que traslladaria l'ambaixada brasilera d'Israel a Jerusalem. Uns dies després, anunciava també la fi del Ministeri de Treball com a tal. Des de la perspectiva d'Ivo Coser, doctor en Ciència Política de la Universitat Federal de Rio de Janeiro (UFRJ), "el sistema polític brasil, amb la seva estabilitat i predictibilitat, amb els plans econòmics implementats i les polítiques socials adoptades, ha sigut i està sent ara mateix abatut".

ATAC A MOVIMENTS SOCIALS

Mirant al camp brasil, on viu un 26% de la població segons l'Institut Brasil de Geografia i Estadística, el govern Temer ja havia eliminat polítiques que possibilitaven la resistència i pervivència a les zones rurals. Ara, el de Bolsonaro està afavorint de manera directa mesures per reconcentrar la propietat de la terra i ja ha legalitzat productes agroquímics que havien sigut

retirats del mercat prèviament per la seva insalubritat. A l'extinció del Ministeri de Desenvolupament Agrari que cuidava l'agricultura familiar, s'hi suma "el desmantellament de l'Institut Nacional de Colonització i Reforma Agrària (INCRA) a nivell pressupostari", explica Nunes.

Luiz Antonio Nabhan, terratinent i president la Unió Democràtica Ruralista -col·lectiu conegut per l'organització de milícies armades contra les ocupacions de les camperoles sense terra-, ha sigut nomenat secretari especial d'Assumptes Fundiàries del Ministeri d'Agricultura. Nabhan ja ha categoritzat l'MST com a "organització criminal" i defensa la necessitat de posar fi a les escoles rurals del moviment, on estudien prop de 200.000 criatures, classificades per ell com a "petites fàbriques de dictadors". Passa a estar a les seves mans la distribució d'assentaments dels col·lectius de lluita per la terra i la demarcació de terres indígenes. Segons la portaveu de l'MST, "es tracta de

reafirmar que a les sense terra se'ns ha de rebre a bala [expressió utilitzada per Bolsonaro]".

I a bala són tractats també els pobles originaris. Des de la victòria del *Trump tropical* s'han reportat diversos casos d'atacs armats per part de terratinents contra aldees indígenes. Clever Buzatto, membre del Consell Indigenista Missioner (CIMI), cofundat per Pere Casaldàliga, assegura que "els efectes d'aquestes polítiques són devastadors". Segons l'activista, el discurs d'odi del president i els seus ministres "està alimentant pràctiques il·legals i criminals d'invasió, venda i desforestació de regions dins de terres indígenes ja demarcades i reconegudes, especialment a la regió amazònica. Pobles com el káripu-

L'homofòbia i el racisme han crescut des de l'assassinat de la regidora Marielle Franco

na o l'uru-eu-wau-wau han sigut víctimes d'invasions i hi ha informació sobre la presència en aquelles regions de pobles aïllats, grups d'indígenes no contactats. Si no hi ha acció dels òrgans de control de l'Estat, el risc de genocidi contra aquests grups és bastant alt".

Segons el politòleg de la UFRJ, hi ha una clara "pujada del caldo de violència, legal i il·legal contra sectors LGTBI, moviments socials en general i totes les perspectives són d'augment de la violència i de la inseguretat de la ciutadania". L'homofòbia i el racisme han crescut des de fa mesos: el 14 de març de 2018 era assassinada a trets a Rio Janeiro la regidora feminista afrobrasiler Marielle Franco; aquest 24 de gener el diputat federal obertament homosexual Jean Wyllys anunciava que sortia del país per serioses amenaces de mort, aterrat "pel lligam entre el clan Bolsonaro i les milícies" que presumptament van assassinar Franco.

El dèficit d'habitatge a les grans metròpolis i l'atur registren índexs altíssims en un dels deu països més desiguals del món segons dades d'OXFAM, i "el govern no se'n preocuparà pas, com tampoc no es preocupa del problema de la joventut negra pobra que està sent exterminada a la perifèria: el Brasil mata més de 60.000 persones a l'any, més que països que viuen en guerra", s'exclama Débora Nunes. En dos mesos d'administració, "el govern Bolsonaro es reafirma com un govern autoritari que nosaltres hem denominat de neofeixista i ultraliberal", assegura la líderessa de l'MST, qui també afirma que "el que està passant al Brasil forma part d'un procés molt més ampli que extrapola el nostre país i que rau en interessos del capital financer internacional". "El moviment indígena demostra disposició per continuar el procés de mobilització i enfrontament a aquestes polítiques etnocides i genocides", afirma Clever Buzatto. "Seguirem marxant i ocupant", assegura Nunes.

El flamant president del Brasil, Jair Bolsonaro, exhibint una catana

Veneçuela i la maledicció de l'abundància

L'exportació de petroli es tradueix en l'entrada massiva de dòlars barats, i això enfonsa la producció agrícola i manufacturera

Carles Badenes | @CARLES_BADENES
BARCELONA

Des del 23 de gener Veneçuela viu instal·lada en la incertesa política i l'assetjament diplomàtic, en uns nivells d'inestabilitat excepcionals fins i tot per als estàndards del país: travessat pel conflicte intern i les pressions geopolítiques des de l'arribada al poder d'Hugo Chávez el 1998.

La crònica d'aquest inici d'any de vertigen és ja ben coneguda. Els fets, precedits d'un alçament militar fracassat dos dies abans, s'iniciaren amb l'autoproclamació com a president legítim de Juan Guaidó, líder de l'Assemblea Nacional controlada per l'oposició, amb el suport immediat de Trump, Bolsonaro, el colombià Duque i altres governs regionals, als quals se sumaria poques setmanes després la Unió Europea, amb l'Estat espanyol al capdavant. L'intent de cop d'estat diplomàtic, malgrat tot, no va aconseguir arrossegar una majoria social, ni tampoc temptar l'exèrcit cap a una aventura que obria inevitablement el país a la influència directa dels Estats Units i Colòmbia.

Descartada la caiguda de Nicolás Maduro per la via ràpida, l'eix de l'estratègia de desestabilització ha estat l'econòmic; sense descartar, això sí, jugades propagandístiques com el recent macroconcert a la ciutat colombiana de Cúcuta, tapadora també de maniobres

S'ha agreujat la dependència de l'exterior per a productes bàsics

paramilitars i d'insurgència a la frontera. La nova fase de guerra econòmica oberta, dirigida per sinistres falcons com John Bolton i Elliott Abrams (vinculat a la Contra a Nicaragua i a massacres de civils al Salvador), ha consistit fonamentalment a torpedinar la petrolera estatal PDVSA facilitant-ne els impagaments internacionals de deute per petroli ja entregat i a bloquejar actius del govern a l'exterior. L'objectiu: tallar l'accés a divises d'un país immers en una forta crisi econòmica i molt dependent de l'exterior per proveir-se d'aliments, medicines i productes bàsics. Al mateix temps, s'introduïa el xantatge de l'ajuda humanitària, tal com han denunciat amb contundència les principals ONG internacionals, condicionant l'entrega de productes de primera necessitat (amb un valor irrisori en comparació amb els impactes de les sancions) al canvi de govern.

Vistos els actors principals i la seua línia d'acció, les consideracions humanitàries sem-

blen poc més que una excusa, amplificada -això sí- pels grans mitjans de comunicació. L'historial d'intervencions exteriors nord-americanes, i l'onada política que està situant governs oligàrquics dretans i revengistes a la majoria de països del continent, apunten fonamentalment a altres variables: el control dels abundants recursos naturals veneçolans i la reapropiació de la renda petrolera en favor dels estrats privilegiats; si bé això no elimina altres consideracions polítiques (la derrota definitiva de l'*alternativa bolivariana*) o geopolítiques, que en tot cas no són completament alienes a la condició petrolera.

Sobre la Veneçuela de Maduro plana com mai la maledicció de l'abundància que ha condicionat la història del país durant més d'un segle.

ENFONSATS EN L'EXCREMENT DEL DIABLE

Els esdeveniments dels darrers anys al país i el joc d'interessos que els envolta guarden, doncs, una relació estreta (sobradament coneguda) amb l'"excrement del diable", en paraules de l'economista Juan Pablo Pérez Alfonzo, ministre nacionalista d'hidrocarburs dels primers governs democràtics després de la dictadura de Pérez Jiménez i pare de l'OPEP. Les reserves de cru al país (les més grans del món), a priori un actiu estratègic, han generat tot un conjunt d'efectes perversos i eixos de disputa que n'han marcat l'evolució.

Econòmicament, l'exportació de petroli es tradueix en entrades massives de dòlars barats. Això enfonsa la producció agrícola i manufacturera autòctona, incapaç de competir amb les importacions que inunden el país, abaratides artificialment per les abundants divises. Així, es va agreujant cada vegada més l'especialització extractivista i la dependència de l'exterior per proveir-se de productes bàsics. A la llarga, de ma-

Alguns operaris de la petrolera PDVSA Salvador

canes; mentre aquest mateix vaixell tardaria més de 30 dies per arribar-hi des del golf Pèrsic. Així, a les possibilitats de negoci per a les grans petroleres ianquis s'uneix una consideració geoestratègica de primer ordre: seguretat nacional i sostenibilitat del model de creixement i consum nord-americà.

Però el joc d'interessos al continent va més enllà del simple control directe dels recursos (i explotació o obtenció de condicions favorables en el cas de les grans empreses). El petroli és també una arma geopolítica (no en va, la recent aposta pel *fracking* buscava afectar els preus internacionals per impactar en l'economia de Rússia o l'Iran). Per això, el chavisme va emprendre des de ben aviat, i mitjançant la diplomàcia petrolera, una audaç estratègia exterior per garantir la supervivència de la revolució, tot liderant (amb el Brasil de Lula i l'Argentina dels Kirchner) un procés d'articulació regional sense precedents que suposava un obstacle al tradicional domini de Washington sobre la regió. Aquest obstacle avui ja ha estat pràcticament eliminat.

Per últim, i com a màxima preocupació immediata

Els interessos de la Xina inclouen acords crediticis, hidrocarburs, coltan, or i infraestructures

per a l'administració de Trump: l'atractiu del país, juntament amb l'aïllament diplomàtic i financer a què la política dels Estats Units i els seus aliats han anat abocant-lo, han afavorit aliances amb diverses potències rivals dels Estats Units, com Rússia, l'Iran, Turquia, Bielorrússia i, sobretot, la Xina. Els interessos xinesos al país inclouen diversos i substanciosos acords crediticis, hidrocarburs, or, coltan i infraestructures, entre d'altres. I, de fet, la supervivència de Maduro davant les recents inversions no es pot deslligar del suport -més o menys interessat i més o menys explícit- d'alguns d'aquests grans aliats. Això, si bé suposa una certa garantia davant les proporcions de l'amenaça, no deixa de plantejar el risc palpable d'esdevenir una simple peça en el tauler global d'escacs entre les grans potències.

L'espasa de Dàmocles dels interessos geoestratègics, de la set de petroli imperial i de les oligarquies revengistes llatinoamericanes apunta la població veneçolana, esgotada per la guerra de desgast i la profunda crisi que travessa el país. La sobirania, la pau (o el que en queda) en una regió polvorí i la possibilitat d'una alternativa al Consens de Washington i el món unipolar estan, avui més que mai, sota amenaça. La solidaritat i la lluita contra la guerra i l'imperialisme tornen a ser necessàries i urgents.

nera recurrent, l'alta capacitat de consum que permet el dòlar barat -en contrast amb una producció minvada- acaba generant colls d'ampolla en forma d'inflació, devaluacions i crisis com l'actual.

Políticament, es dona una pugna permanent per la captació de dòlars i pel control directe dels recursos naturals, que pot prendre diverses formes: des de la corrupció i les lluites entre grups de poder o faccions empresarials, fins al clientelisme com a forma de relació entre governants i governades. Però també pot radicalitzar-se en forma de lluita de classes, quan els sectors exclosos qüestionen els privilegis de les elits i estrats mitjans, beneficiaris tradicionals de l'explotació de les riqueses naturals de titularitat oficialment pública. La revolució bolivariana ha contingut, en part, tots aquests elements; però fonamentalment va significar un immens procés de redistribució cap als sectors populars i els estrats més empobrits: en forma de missions, serveis socials, habitatges públics, subvencions, etc. Des del començament va topa, però, amb l'oposició frontal dels

grups socials beneficiaris de l'estat de coses anterior, disposats a fer caure el chavisme per tots els mitjans.

Tanmateix, l'oposició interna (ampliada ara més enllà de les antigues classes mitjanes i elits per la crisi) difícilment hauria pogut sostenir una ofensiva tan potent i perllongada sense un suport exterior que, en els fets d'aquest 2019, s'ha posat de manifest com mai.

GEOPOLÍTICA IMPERIAL EN TEMPS DEL PIC PETROLIER

Des que els primers governs bolivarians van apuntar al control de la renda petrolera com a peça clau del procés constituent, l'hostilitat oberta (i sempre activista) de Washington ha estat una constant: "recuperar" Veneçuela és un vector prioritari de la geopolítica nord-americana.

I és que no és un país petrolier més. A banda de la importància de les seues reserves, cal tenir ben present la proximitat geogràfica. Un vaixell petrolier necessita entre 4 i 5 dies per anar fins a Houston en un recorregut ben protegit per nombroses bases militars nord-ameri-

Nicaragua i el masclisme d'esquerres

La dones feministes portaveus de la Caravana de Solidaritat Internacional, en una lògica de Guerra Freda i en paral·lelisme errat amb el context veneçolà, van ser acusades d'estar afavorint els interessos geoestratègics de l'Imperi

June Fernández Periodista i coordinadora de 'Pikara Magazine' @MARIKAZETARI

Vaig viatjar a Nicaragua per primera vegada l'any 2012, convidada per un col·lectiu feminista per facilitar tallers de comunicació i xarxes socials. Al meu blog de llavors vaig explicar que Nicaragua era el país amb la taxa d'embarassos adolescents més alta de Llatinoamèrica, com a resultat, entre altres factors, de la penalització total de l'avortament que el govern de Daniel Ortega havia introduït el 2006 com a contrapartida al suport de l'Església catòlica -que li va permetre tornar al poder. Un tal Aitor em va deixar aquest comentari: "Contra l'imperialisme i el capital, Nicaragua sandinista sempre!".

Em vaig enamorar del país dels llacs i els volcans fascinant per la vitalitat, la rebel·lia i la formació política de la seva gent. Aquesta qualitat era herència de la revolució sandinista, o potser la raó que explica el seu triomf. Vaig decidir mudar-me a Managua i, durant el període que hi vaig viure, vaig ser testimoni de la creixent criminalització de la protesta.

El 2013 la policia va reprimir violentament les persones jubilades que van acampar davant de les oficines de la seguretat social per protestar contra una retallada en el sistema de pensions. El moviment estudiantil va donar suport a la gent gran des del principi i va retransmetre a les xarxes els abusos policials. Així va néixer el moviment intergeneracional #OcupaNSS, del qual es podria aprendre a l'Estat espanyol, on les massives manifestacions de pensionistes han rebut un discret suport de la joventut.

Vaig participar en la manifestació del 8 de març de 2014, que va ser interrompuda per la policia amb el pretext d'evitar conflictes amb els membres de la Joventut Sandinista que s'esperaven per boicotejar la mobilització feminista. També em vaig sumar a les marxes del moviment camperol, organitzat contra la cessió d'un projecte per part del govern a un misteriós empresari xinès per construir un canal interoceànic que serviria com a pretext per expropiar terres.

En els primers 90 dies de protestes, els cossos policials van assassinar més de 360 persones

Amb tot, llavors ningú no imaginava la violència d'estat que seguiria a la revitalització de les protestes #OcupaNSS el 18 d'abril de 2018, davant d'un nou anunci de mesures d'austeritat en la seguretat social ordenades pel Fons Monetari Internacional. La policia va tornar a carregar, primer amb bales de goma i, quan la protesta es va convertir en rebel·lió, amb armes de foc. Els primers morts van consternar, però també van activar l'opinió pública. En els primers 90 dies de protestes, els cossos policials i parapolicials van assassinar més de 360 persones, la majoria nois menors de 25 anys, estudiants universitaris i habitants de barris desfavorits. Un dels primers morts va ser el cosí del meu primer com-

Dues portaveus de la Caravana de Solidaritat amb Nicaragua que han sigut criticades pels masclistes sandinistes

pany de casa a Managua. Amnistia Internacional va titular el seu informe "Disparar a matar", perquè va quedar demostrat que els autors dels trets tenien armes d'alt calibre i preparació militar per ferir de mort amb trets precisos les manifestants.

EL PAPER DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Els mitjans hegemònics espanyols van centrar el seu relat en les negociacions de Daniel Ortega amb els poders fàctics: oposició, empresa privada i bisbat. Mentrestant, molts mitjans alternatius van replicar acriticament la versió de Telesur: que la rebel·lió popular formava part d'un pla de l'oportunitat dels Estats Units per impulsar un cop d'estat tou. Tant els uns i com els altres van silenciar el discurs de l'Articulació de Moviments Socials i Organitzacions de la Societat Civil de Nicaragua. Així que aquest moviment va organitzar la Caravana de Solidaritat Internacional amb Nicaragua per informar Llatinoamèrica i Europa sobre les vulneracions de drets humans que estava perpetrant la parella presidencial formada pel matrimoni Daniel Ortega - Rosario Murillo.

Les seves portaveus -joves amb un discurs feminista, antiimperialista i anticapitalista- van topar amb una realitat dolorosa: la major resistència a l'hora d'aconseguir suports la van trobar en els partits i fóruns d'esquerra. Van ser moltes les que, ancorades en una lògica de Guerra Freda i en el paral·lelisme errat amb el context veneçolà, les van acusar d'estar afavorint els interessos geoestratègics de l'Imperi.

No és casualitat que el moviment que ha acollit la Caravana hagi estat el feminista -a excepció del lamentable rol d'algunes dones lligades al Partit Comunista-, que coneixia per la seva relació amb les feministes nicaragüenques les misèries d'Ortega i Murillo, des que ja als anys 90 la seva filla havia denunciat Daniel Ortega per haver abusat sexualment d'ella durant una dècada. També va ser senzill aconseguir el suport de les Mares de la Plaza de Mayo, en les quals es van inspirar les Mares d'Abril que reclamen justícia per les morts o desaparicions de les seves filles en les protestes.

Tampoc no és casualitat que hagin estat majoritàriament homes els que han deslegitimats i difamats les

portaveus de la Caravana, acusant-les de terroristes o d'estar pagades per l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID), perquè cal ser antifeminista i misogin per seguir fidel a Ortega. Un d'aquests *machiprogres* és l'actor Guillermo Toledo, qui va escriure al seu perfil Facebook: "Entre Ortega i l'imperialisme, tinc clara la meua resposta". Impossible no recordar la cèlebre cita de Roosevelt: "Pot ser que Anastasio Somoza sigui un fill de puta, però és el nostre fill de puta".

Els sectors nostàlgics del sandinisme es neguen a entendre que el Front Sandinista d'Alliberament Nacional (FSLN) fa temps que no pot considerar-se d'esquerra. La seva lògica de bàndols els impedeix escoltar les denúncies de les organitzacions estudiantils, camperoles i de dones davant les polítiques autoritàries, neoliberals, fonamentalistes religioses i misògines d'Ortega i Murillo. Els *machiprogres* recorden que la Primavera Àrab va ser capitalitzada pels Estats Units i les forces reaccionàries de l'Orient Mitjà i així dicten la seva profecia autocomplerta sobre Nicaragua.

Aquesta esquerra arrogant i colonial que s'ancora en la seva miop anàlisi geoestratègica s'ha convertit en còmplice de la impunitat amb la qual Ortega-Murillo continuen cometent delictes de lesa humanitat.

Perquè, un any després, Nicaragua ja no surt a les notícies i la ciutadania ja no protesta, però el règim continua perseguint tota persona o entitat que consideri subversiva valent-se de l'ambigua llei antiterrorista que va aprovar el juliol per aturar la rebel·lió popular. Hi ha més de 700 preses polítiques i moltes han denunciat tortures a les presons, així com abusos sexuals en el cas de les dones. En aquests moments només és possible manifestar-se a l'exili, destinació forçada de lideresses com la camperola Francisca Ramírez.

Al desembre, el Parlament de Nicaragua, controlat per l'executiu, va cancel·lar la personalitat jurídica a nou organitzacions socials, inclòs el Centre Nicaragüenc de Drets Humans (CENIDH), violant les seves instal·lacions, apropiant-se dels seus equips i dels fons dels seus comptes bancaris. Una situació semblant han patit els

Diverses escissions del sandinisme defensen la consigna 'Màtria lliure per a viure'

escassos mitjans independents que havien escapat al control de la família Ortega-Murillo, que és propietària de la majoria de canals de televisió. Canal 100% Noticias, una cadena tradicionalment poc incòmoda per al règim, va decidir retransmetre la repressió policial. Al desembre la policia va irrompre amb violència a les seves instal·lacions i va detenir el seu director i la seva cap de premsa -que segueixen en presons de màxima seguretat. La resta de la seva plantilla és a l'exili. Confidencial, diari digital dirigit per l'emblemàtic Carlos Fernando Chamorro, també ha estat clausurat, il·legalitzat i forçat a l'exili.

Recordo un debat premonitori a les trobades nacionals del moviment feminista celebrades el 2014 a Matagalpa. El Parlament acabava de reformar la Constitució per permetre la reelecció definitiva d'Ortega i facilitar un govern a cop de decret llei. Les feministes lligades al Moviment Renovador Sandinista (MRS, escissió de l'FSLN) defensaven que la d'Ortega és una dictadura. A les altres, aquest adjectiu els resultava excessiu i preferien parlar de govern autoritari. Ara totes criden que "Ortega i Somoza són el mateix". Els sectors fidels a l'FSLN les intimiden a les xarxes socials dirigint-los les sigles PLOM -amb la coartada que és acrònim de "Pàtria lliure o morir". Elles responen amb una nova consigna: "Màtria lliure per a viure".

ENTRADES I ABONAMENTS

Dijous 28 de març (INAUGURACIÓ): **GRATUÏT**

Preu de cada sessió: **5 €**

Socis de CineBaix: **GRATUÏT**
(AMB L'ACREDITACIÓ CORRESPONENT)

Abonament de 4 sessions: **15 €**
Tu tries si vols veure 4 pel·lícules o compartir-les amb algú

VENDA D'ENTRADES I ABONAMENTS:

A la taquilla de CineBaix

COM ARRIBAR-HI

RENFE
Sant Feliu de Llobregat
LÍNIES R1 I R4
CONSULTA AQUÍ ELS HORARIS:
www.renfe.com

TRAMBAIX
Sant Feliu - Consell Comarcal
LÍNIA T3
CONSULTA AQUÍ ELS HORARIS:
www.tram.cat

BUS
Hi ha vuit línies de Soler i Sauret
CONSULTA AQUÍ ELS HORARIS:
www.solerisauret.com

NITBUS
LÍNIA N12
CADA NIT DE 22 h a 5 h
CONSULTA AQUÍ ELS HORARIS:
www.emt-amb.com

12a edició
MC
LA MOSTRA
DE CINEBAIX

28 MARÇ - 1 ABRIL 2019
Sant Feliu de Llobregat

13 pel·lícules
8 països
5 dies

ORGANITZACIÓ:

MEMBRE DE LA XARXA CICAIE

EN CONVENI AMB:

AMB EL SUPORT DE:

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

MITJANS OFICIALS:

**Associació
CineBaix**

www.cinebaix.com

- Som un cinema associatiu sense ànim de lucre.
- Treballem des del voluntariat i l'autogestió per oferir-te: cinema, òperes i ballets, cinefòrums, la Mostra de CineBaix, sessions per a centres educatius, Cicle de cinema infantil...
- Utilitzem els serveis financers ètics i solidaris.
- Oferim productes de comerç just, ecològics, alternatius i de proximitat.

AJUDA'NS
A CONTINUAR

**FES-TE'N
SOCI**